

Београдска филхармонија
Сезона 2021/22
Баш смо вас се ужелели

Петак, 17. децембар 2021.

Данијел Рајскин
Летисија Морено, виолина

Хоакин Турина
Процесија Русија, оп. 9

Трајање: око 19 минута

Астор Пјацола
Четири годишња доба Буенос Ајреса

Јесен
Зима
Пролеће
Лето

Трајање: око 25 минута

Гија Канчели
NU.MU.ZU (Не знам)

Трајање: око 22 минута

Сергеј Прокофјев
Заљубљен у три наранџе, симфонијска свита оп. 33бис

Чудаци – Vivo
Чаробњак Челио и Фата Моргана играју карте – Allegro moderato
Марш – Tempo di Marcia
Скерцо – Allegro con brio
Принц и принцеза – Andantino
Лет – Allegro

Трајање: око 15 минута

Уметничку поетику шпанског композитора и пијанисте **Хоакина Турина** (1882-1949) карактерише комбинација романтичарских и импресионистичких елемената, и шпанских фолклорних идиома. Његов опус обухвата различите музичке жанрове, а међу најпознатија остварења убраја се Туринина прва оркестарска композиција, симфонијска поема *Процесија Росија* (*La Procession del Rocio*). Ово дело Турина је компоновао убрзо по завршетку студија 1913, а исте године га је премијерно извела Мадридска филхармонија са толиким успехом да је на лицу места поновљена у целости. Премијера *Процесије Росија* позиционирала је Турину као једног од најзначајнијих шпанских композитора.

Оригинална партитура садржи пратећи текст у којем аутор описује атмосферу композиције. Турина даје егзотичан и сликовит портрет старог обичаја који се сваког лета одвија у његовој родној Севиљи: у славу богородици Росио, поворка ходочасника одлази у севиљско предграђе Тријану. Дело се састоји из два повезана одсека које карактерише типично шпански фолклорни призвук. Први део доноси сцене свечаног расположења и различитих песама и плесова, док други представља саму процесију – церемонијални марш прожет религијским химнама. Крај поворке ходочасника најављују црквена звона, након чега трубе свирају шпанску краљевску химну.

Чувени Вивалдијев циклус био је инспирација за друге ауторе који су у сличној форми дали своје виђење годишњих доба. Аргентински мајстор *новог тангоа* (комбинације класичног танга са елементима џеза и музичког језика XX века), **Астор Пјацола** (1921-1992) компоновао је *Четири годишња доба Буенос Ајреса* између 1965. и 1970. године. Оригинални састав који чине виолина, клавир, гитара, контрабас и бандонеон, је од 1996-1998. године, руски композитор Леонид Десјатников приредио за соло виолину и гудачки оркестар, и данас је ова верзија најчешће заступљена на концертном репертоару.

Осим наслова, Десјатников је изменио форму тако да буде налик Вивалдијевој троставачној структури, уз употребу његових цитата. Занимљиву конекцију направио је, на пример, уметнувши цитат Вивалдијеве *Зиме* у став Пјацолиног *Лета*. На тај начин је повезао различита географска поднебља са којих два композитора потичу – у време када је у Аргентини лето, у Италији је зима.

Грузијски композитор **Гија Канчели** (1935-2019) добио је поруџбину од стране Белгијског националног оркестра и Симфонијског оркестра из Сијетла, да напише дело које ће бити изведено поводом његовог осамдесетог рођендана, 2015. године. Дело изражава композиторову борбу са разумевањем концепта насиља, и надања за бољу будућност.

Nu.Mu.Zu значи *Не знам* на сумерском, језику који више не постоји, а употребљавао се у области Месопотамије, или данашњег Ирака. Канчели је о делу рекао: *Илузије да знам нешто, постепено су нестајале и испоставило се да сам, приближавајући се осамдесетој години и живећи живот пун контрадикција – потпуно збуњен. Оно што се дешава у свету, постепено, корак по корак, уништава последњу наду у мојој свести, а без ње, за све нас, живот губи смисао. „Не знам“ шта ће се десити у будућности. Ипак, иако сам изгубио наду, и даље сањам о свету у коме фанатизам, верски конфликт и насиље више нису доминантне структуре светског поретка.*

Nu.Mu.Zu је премијерно изведен 16. октобра 2015. године у Палати лепих уметности (BOZAR) у Бриселу, под управом Андреја Борејка (Белгијски национални оркестар), а потом и у Сијетлу, 5. новембра исте године, када је дириговао Лудовик Морло (Симфонијски оркестар из Сијетла).

Свестрана уметничка личност **Сергеја Прокофјева** (1891-1953) обележила је музичку сцену у периоду између два светска рата. И данас се његово име посматра кроз призму изузетног споја композитора, пијанисте и диригента.

Темељно образовање које је Прокофјев добио као дете од мајке и наставио на Конзерваторијуму у Петрограду, омогућило му је да се опроба у многим жанровима. После револуције је своје средње године провео у САД-у, Немачкој и Француској, да би се 1936. вратио у домовину и до краја живота борио са бирократама које су уређивале режимски музички живот. Компонувао је велики број значајних дела, али посебан сегмент његовог опуса представља музика за сцену. Из успешне сарадње са Дјагиљевим и *Руским балетом* рођени су *Лакрдијаш*, *Челични корак* и *Блудни син*. Иако је имао највеће интересовање за жанр опере, његова дела нису имала велики успех. После младалачких остварења *Коцкар* и *Огњени анђео*, у зрелим годинама су настале две опере: *Заљубљен у три наранџе* –

најпознатија и једина која је доживела релативан успех током његовог живота, и *Рат и мир* – најамбициознији пројекат Сергеја Прокофјева.

Заљубљен у три наранџе је сатирична, буфо опера настала 1919, а премијерно изведена 1921. године у Чикагу, са композитором за диригентским пултом. Без знања енглеског језика, а страхујући од могућег одбацивања дела од стране публике због руског језика, Прокофјев је првобитну верзију компоновао на француском. Текст је преведен са оригиналног руског либрета, насталог према комаду италијанског писца Карла Гоџија у традицији *commedia-e dell'arte*. Осредњи успех премијере је довео до обустављања даљих извођења све до 1949, када је компанија Градске опере Њујорка са успехом допринела поновном сусрету публике са овим делом. Прича испуњена мешавином бајке, хумора и сатире имала је велики утицај на Прокофјева, који је самостално приредио оркестарску свиту од најзанимљивијих симфонијских делова оперске партитуре. Свита је премијерно изведена 1926. у Бостону. Оперски либрето *Заљубљен у три наранџе* говори о принцу који болује од хипохондрије, а једини лек је да се насмеје. Вештица Фата Моргане га проклиње да ће се заљубити у три наранџе, те он креће у потрагу за њима. Свита започиње дефилеом Чудака из оперског пролога, за којом следи игра карата чаробњака Челија и Фата Моргане у подземном свету. Најпопуларнији одломак из целе опере је *Марш*, који је у аранжману за соло виолину дуго био омиљени комад за *бис* Јаше Хајфеца. То је музика са забаве у принчеву част за којим следи ефектан *Скерцо*. Лутајући пустињом, Принц наилази на поморанџе из којих излазе три принцезе. Прве две умиру, а трећа изводи романтични љубавни дует са Принцем. Последњи став доноси смрт Фата Моргане.

мр Асја Радоњић